

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અરુણ કુમાર નાયક

વિરુદ્ધ

ભારતીય સંઘ અને અન્ય

સપ્ટેમ્બર ૨૦, ૨૦૦૬

[એચ. કે. સેમા અને પી. કે. બાલાસુબ્રમણ્યન, ન્યાયમુર્તીશ્રી]

સેવા કાયદો:

પસંદગી-પદો ભરવા માટે રોજગાર વિનિમય ને વિનંતી મોકલવામાં આવી-રોજગાર વિનિમય પ્રાયોજક ઉમેદવારોની યાદી-જાહેર સૂચના દ્વારા પદોના વ્યાપક પ્રચાર માટે જારી કરાયેલ અનુગામી શુદ્ધિપત્ર-ઉમેદવારોએ જાહેર સૂચના અનુસાર અરજી કરી હતી પરંતુ વિભાગ દ્વારા વિચારણા કરવામાં આવી ન હતી-રોજગાર વિનિમય દ્વારા પ્રાયોજિત સૂચિમાંથી માત્ર એક જ વ્યક્તિનું ઉમેદવાર પૂર્ણ હોવાનું જણાયું હતું જેને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યું હતું અને પસંદ

કરવામાં આવ્યું હતું-ચૂંટણી પડકારવામાં આવી હતી-પકડ, પસંદગીનું કોઈ તત્વ નહોતું અને પસંદગીની પ્રક્રિયા મજાક હતી-ટ્રિબ્યુનલ યોગ્ય રીતે પસંદગી પ્રક્રિયાને રદ કરી રહ્યું હતું અને રોજગાર વિનિમય અને ઉમેદવાર બંને તરફથી પ્રાપ્ત અરજીઓને ધ્યાનમાં રાખીને પસંદગી પ્રક્રિયાને નવેસરથી નિર્દેશિત કરી રહ્યું હતું જેમણે જાહેર સૂચના અનુસાર અરજી કરી હતી.

૧૮.૯.૧૯૯૭ ના રોજ સ્થાનિક રોજગાર વિનિમયને એક્સ્ટ્રા ડિપાર્ટમેન્ટલ સબ પોસ્ટ માસ્ટર (ઈડીએસપીએમ) ના પદ માટે વિનંતી કરવામાં આવી હતી જેમાં એવું નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું હતું કે એસટી/એસસી ઉમેદવારોને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે. રોજગાર વિનિમયે સામાન્ય વર્ગના પ્રતિવાદી નં. ૪ સહિત ૪૦ ઉમેદવારોની યાદી પ્રાયોજિત કરી. ત્યારબાદ, એક્સાઈઝ ડિપાર્ટમેન્ટ મલકાપટનમ, કૃષ્ણા ડિસ્ટ્રિક્ટ, એ.પી. વિ. કે.બી.એન. વિશ્વેશ્વરા રાવ અને અન્ય [૧૯૯૬] ૬ એસસીસી ૨૧૬ ના કેસમાં જારી કરાયેલા નિર્દેશોના સંદર્ભમાં રોજગાર વિનિમયને કરવામાં આવેલી વિનંતી સાથે વ્યાપક પ્રસિદ્ધિ ધરાવતું જાહેરનામું જરૂરી હોય તે માટે ૧૯.૮.૧૯૯૮ ના રોજ સુધારાપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું. ૯.૯.૧૯૯૮ ના રોજ અરજીઓ આમંત્રિત કરતું એક જાહેરનામું જારી કરવામાં આવ્યું જેમાં એવું નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું કે જો એસટી સમુદાયના ૩ યોગ્ય ઉમેદવારોની સંખ્યા ઉમેદવારી ન આપે તો, ખાલી જગ્યા ઓબીસી અને એસસી ઉમેદવારોને અનુક્રમે, પ્રતિનિધિત્વમાં ઉછાપના ક્રમમાં આપવામાં આવશે. જાહેરનામાને અનુસરીને, અપીલકર્તાએ ઓબીસી ઉમેદવાર તરીકે પદ માટે અરજી કરી. જાહેરખબરને અનુસરીને અરજી કરનારા ઉમેદવારો,

જેમાં અપીલકર્તાનો સમાવેશ થાય છે, તેમને પ્રતિવાદી નં. ૨, સુપ્રીટેન્ડન્ટ ઓફ પોસ્ટ ઓફિસીસ દ્વારા એ આધારે દૂર કરવામાં આવ્યા હતા કે ૧૮.૯.૧૯૯૭ ના રોજ રોજગાર વિનિમયને કરવામાં આવેલી વિનંતીને અનુસરીને ભરતી પ્રક્રિયા પહેલેથી જ શરૂ થઈ ગઈ હતી, તેથી ૯.૯.૧૯૯૮ ના રોજ અરજીઓ આમંત્રિત કરતું જાહેરનામું વધારાનું અને બિનજરૂરી હતું. રોજગાર વિનિમય દ્વારા પ્રાયોજિત ૪૦ ઉમેદવારોમાંથી, માત્ર ૭ ઉમેદવારોએ અરજીઓ સબમિટ કરી હતી જ્યારે તેમને આમ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું ત્યારે, જેમાંથી ૬ ને ગેરલાયક ઠેરવવામાં આવ્યા કારણ કે તેઓ જરૂરી તમામ દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા. માત્ર પ્રતિવાદી નં. ૪ ની ઉમેદવારી પર વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો જેમની પસંદગી ૧૫.૧૦.૧૯૯૮ ના રોજ કરવામાં આવી હતી.

અપીલકર્તાએ કેન્દ્રીય વહીવટી ટ્રિબ્યુનલ (**CAT**) સમક્ષ પ્રતિવાદી નં. ૪ ની પસંદગીને પડકારી હતી. ટ્રિબ્યુનલે સમગ્ર પસંદગી પ્રક્રિયાને રદ કરી અને પ્રતિવાદી વિભાગને ફરીથી પસંદગી પ્રક્રિયા હાથ ધરવા અને રોજગાર વિનિમય અને ૯.૯.૧૯૯૮ ના જાહેરનામાને અનુસરીને અરજીઓ સબમિટ કરનાર ઉમેદવારો બંને પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલી તમામ અરજીઓને ગુણવત્તાના આધારે ધ્યાનમાં લેવાનો નિર્દેશ આપ્યો. જોકે, હાઈકોર્ટે ટ્રિબ્યુનલના હુકમને રદ કર્યો અને પ્રતિવાદી નં. ૪ ની નિમણૂકને કાયમ રાખી. તેથી આ અપીલ.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠરાવ્યુ છે કે:૧.પસંદગી સમિતિએ માત્ર ચોથા પ્રતિવાદીના કેસની વિચારણા કરી હતી, જેમની ઉમેદવારી સમિતિ અનુસાર તમામ બાબતોમાં પૂર્ણ હતી અને ત્યારબાદ તેમની પસંદગી કરવામાં આવી હતી.જાહેર સૂચના અનુસાર અરજી કરનારા છ ઉમેદવારોને ગેરલાયક ઠેરવવામાં આવ્યા હતા.ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા વિભાગના વલણને યોગ્ય રીતે નકારી કાઢવામાં આવ્યું હતું.ટ્રિબ્યુનલનો મત હતો કે વિભાગ સમક્ષ પસંદગીનું કોઈ તત્વ નથી કારણ કે એકમાત્ર ઉમેદવાર ચોથા પ્રતિવાદી તરીકે ગણવામાં આવવાનો બાકી છે.પસંદગીનું કોઈ તત્વ નહોતું.પસંદગીની પ્રક્રિયા મજાક હતી.[૪૦૮- **D, E, F**]:

૨. રોજગાર વિનિમયને ખાલી જગ્યા અને રોજગાર વિનિમયમાંથી પ્રાયોજિત ઉમેદવારોની જાણ કરવી ફરજિયાત છે.આ અદાલતે એવું માન્યું છે કે નિષ્પક્ષતા, ન્યાય અને સમાન તકના સિદ્ધાંત ઉપરાંત અને સુસંગતતા સાથે, યોગ્ય વિભાગ અથવા સંસ્થાએ વ્યાપક પ્રસાર ધરાવતા અખબારોમાં પ્રકાશન, રેડિયો, ટેલિવિઝન અને રોજગાર સમાચાર બુલેટિન પર જાહેરાત કરીને નામોની માંગ કરવી જોઈએ અને અરજી કરનારા તમામ ઉમેદવારોને ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ.આ દ્રષ્ટિકોણ રોજગારની બાબતમાં તમામ પાત્ર ઉમેદવારોને સમાન તક આપવા માટે લેવામાં આવ્યો હતો.આવી દિશા પાછળનો તર્ક પણ મજબૂત જાહેર નીતિ સાથે સુસંગત છે જે અખબારો, રેડિયો, ટેલિવિઝન અને રોજગાર સમાચાર બુલેટિનમાં વ્યાપક પ્રકાશન દ્વારા ખાલી જગ્યાની સૂચનાની તકને વ્યાપક બનાવે છે, વધુ સારી લાયકાત ધરાવતા વધુ સારા ઉમેદવારોને આકર્ષે છે, જેથી પર્યાપ્ત પસંદગીઓ ઉપલબ્ધ થાય છે અને જાહેર હિતને વધુ સારી રીતે આધિન

કરવા માટે શ્રેષ્ઠ ઉમેદવારોની પસંદગી અને નિમણૂક કરવામાં આવશે.[૪૧૦-
સી, ડી, ઇ, એફ]

આબકારી અધિક્ષક. * મુલ્કુપત્નમ, કૃષ્ણા જિલ્લો, એ. પી. વિ.ત્યારબાદ
કે. બી. એન. વિશ્વેશ્વરા રાવ અને અન્ય, [૧૯૯૬] ૬ એસ. સી. સી. ૨૧૬
આવ્યા.

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. N.Hargopal, [૧૯૮૭] ૩ **SCC** ૩૦૮
અને દિલ્લી ડેવલપમેન્ટ હોર્ટિકલ્ચર એમ્પ્લોઈઝ યુનિયન વિ. દિલ્લી
વહીવટીતંત્ર.દિલ્લી, [૧૯૯૨] ૪ એસસીસી, ૯૯, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો
છે.

અરુણ તિવારી વિરુદ્ધ જિલ્લા મનસ્વી શિક્ષક સંઘ, [૧૯૯૮] ૨ એસ.
સી. સી. ૩૩૨, વિશિષ્ટ.

૩. ૯.૯.૯૮ તારીખની સૂચનામાં પદો માટે **ST** સમુદાયના ઇચ્છુક
ઉમેદવારો પાસેથી અરજીઓ મંગાવવામાં આવી હતી.જાહેરાતમાં એવું પણ નક્કી
કરવામાં આવ્યું હતું કે જો અનુસૂચિત જનજાતિ સમુદાયના ઓછામાં ઓછા ત્રણ
પાત્ર ઉમેદવાર તેમની ઉમેદવારી રજૂ નહીં કરે, તો પ્રશ્નમાં ખાલી જગ્યા અનામત
ગણવામાં આવશે અને પ્રતિનિધિત્વમાં ઉણપના ક્રમમાં અન્ય અનામત
સમુદાયો-ઓ. બી. સી. સમુદાય અને અનુસૂચિત જાતિ સમુદાયના ઉમેદવારોને
આપવામાં આવશે.અપીલકર્તા ઓ. બી. સી. નો છે. એ સાચું છે કે, ચોથો
પ્રતિવાદી સામાન્ય શ્રેણીનો છે.અન્યથા પણ, અન્ય અનામત વર્ગ જેવા કે ઓ.

બી. સી. અને એસ. સી. સમુદાયના ઉમેદવારોની ઉપલબ્ધતા હોવા છતાં તેમની પસંદગી થઈ શકી ન હોત.૧૪૧૧- ડી, ઇ, એફ]

દિવાની અપીલ અધિકારક્ષેત્ર:

૨૦૦૫ની સિવિલ અપીલ નંબર ૨૨૬૨.

O. J. C. નં. ૬૧૨૨/૨૦૦૦ માં કટક ખાતેની ઓરિસ્સા હાઈકોર્ટના ૧૩.૨.૨૦૦૩ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા માટે એમ. એન. કૃષ્ણમણિ, સૌમ્યજીત પાની, ચિત્તરાજન પાંડા, વિપિન કે. સક્સેના અને અંસાર અહમદ ચૌધરી.

કેપી પાઠક, એ. એસ. જી. (એન. પી.), હરીશ ચંદ્ર, નવીન પ્રકાશ, શૈલેન્દ્ર શર્મા.પ્રતિવાદીઓ માટે વી. કે. વર્મા, શ્રીકાંત એન. તેરડાલ, જમશેદ બે અને પરમાનંદ ગૌર.

કોર્ટનો ચુકાદો એચ. કે. સેમા, જે. દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો. આ અપીલ ૨૦૦૦ ના ઓજેસી નંબર ૬૧૨૨ માં ઓરિસ્સા હાઈકોર્ટના ૧૩.૦૨.૨૦૦૩ ના ચુકાદા અને આદેશ સામે નિર્દેશિત કરવામાં આવી છે, જેમાં સેન્ટ્રલ એડમિનિસ્ટ્રેટિવ ટ્રિબ્યુનલ (ત્યારબાદ ટ્રિબ્યુનલ) દ્વારા ૧૯૯૮ ના O.A.No.૬૦૬ માં પસાર કરાયેલા ૬.૮.૧૯૯૮ ના આદેશને રદ કરવામાં આવ્યો હતો.

અમે પક્ષોને લાંબા સમય સુધી સાંભળ્યા છે.વર્તમાન વિવાદ રત્નાગીરી ખાતે એક્સ્ટ્રા ડિપાર્ટમેન્ટલ સબ પોસ્ટ માસ્ટર (ટૂંકમાં ઇ. ડી. એસ. પી. એમ.) ની નિમણૂક સાથે સંબંધિત છે, જેને હવે "ગ્રામીણ ડાક સેવક" તરીકે પુનઃડિઝાઇન કરવામાં આવી છે.૧૮.૯.૧૯૯૭ પર સ્થાનિક રોજગાર વિનિમયને વિનંતી કરવામાં આવી હતી.એ નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે એસટી/એસસી ઉમેદવારોને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે.જાહેરાત અનુસાર રોજગાર વિનિમયે ૪૦ ઉમેદવારોની યાદી પ્રાયોજિત કરી હતી, જેમાં શ્રી ચિત્તરંજન કર નામના ચોથા પ્રતિવાદીનો પણ સમાવેશ થાય છે. ૧૯.૮.૧૯૯૮ પર એક શુદ્ધિપત્ર બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું જેમાં રોજગાર વિનિમયને માંગ સાથે વ્યાપક પ્રચાર સાથે જાહેર સૂચનાની જરૂર હતી.આ શુદ્ધિપત્ર એક્સાઇઝ સુપ્રિટેન્ડેન્ટ મલ્કાપટ્ટનમ, કૃષ્ણા જિલ્લા, એ. પી. વિ. ના કેસમાં આ અદાલત દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા નિર્દેશોના સંદર્ભમાં જારી કરવામાં આવ્યું હતું.કે. બી. એન. વિશ્વેશ્વરા રાવ અને અન્ય, [૧૯૯૬] ૬ એસસીસી ૨૧૬.૯.૯.૧૯૯૮ પર, જાહેર સૂચના જારી કરવામાં આવી હતી જેમાં ઈચ્છુક ઉમેદવારો પાસેથી અરજીઓ મંગાવવામાં આવી હતી.ઉપરોક્ત જાહેરનામામાં એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે જો ઓછામાં ઓછા ૩ અનુસૂચિત જનજાતિ સમુદાયના લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવાર તેમની ઉમેદવારી રજૂ નહીં કરે, તો પ્રતિનિધિત્વમાં ખામીના ક્રમમાં અનુક્રમે અન્ય પછાત વર્ગો અને અનુસૂચિત જાતિના ઉમેદવારોને ખાલી જગ્યા આપવામાં આવશે.જાહેર સૂચના અનુસાર અપીલકર્તાએ જરૂરી દસ્તાવેજો સાથે નિયત અરજી સ્વરૂપમાં ઓ. બી. સી. ઉમેદવાર તરીકે પદ માટે અરજી કરી હતી.

અહીં ઉદ્દેખ કરી શકાય છે કે રોજગાર વિનિમય દ્વારા પ્રાયોજિત ૪૦ ઉમેદવારોમાંથી માત્ર ૭ ઉમેદવારોએ જ્યારે આમ કરવા માટે બોલાવવામાં આવ્યા ત્યારે તેમના અરજી ફોર્મ જમા કરાવ્યા હતા.આમ, ૩૩ને બહાર કરી દેવામાં આવ્યા હતા.બાકીના ૭ ઉમેદવારોમાંથી છ ઉમેદવારોને ફરીથી ગેરલાયક ઠેરવવામાં આવ્યા હતા કારણ કે તેઓએ તમામ જરૂરી દસ્તાવેજો રજૂ કર્યા ન હતા.માત્ર ચોથા પ્રતિવાદીની ઉમેદવારીને ધ્યાનમાં લેવામાં આવી હતી અને તેને ૧૫.૧૦.૧૯૯૮ પર પસંદ કરવામાં આવ્યો હતો.પસંદગીનું કોઈ તત્વ નહોતું.પસંદગીની પ્રક્રિયા મજાક હતી.જાહેરાત અનુસાર અરજી કરનારા અપીલકર્તા સહિત ઉમેદવારોને પ્રતિવાદી નંબર ૨ સુપ્રિટેન્ડન્ટ દ્વારા દૂર કરવામાં આવ્યા હતા.પોસ્ટ ઓફિસ, કટક, ઉત્તર વિભાગ, એ આધાર પર કે ૧૮.૯.૧૯૯૭ પર રોજગાર વિનિમયને કરવામાં આવેલી વિનંતી અનુસાર ભરતી પ્રક્રિયા પહેલેથી જ શરૂ થઈ ગઈ હોવાથી, જાહેર જનતા.૯.૯.૯૮ આમંત્રણ અરજીઓ પર જારી કરાયેલ સૂચના અનાવશ્યક અને બિનજરૂરી હતી.આ તર્ક પર, બીજા પ્રતિવાદીનો મત હતો કે રોજગાર વિનિમયમાં કરવામાં આવેલી માંગણી અનુસાર અરજી કરનારા અરજદારોમાં સામાન્ય વર્ગના ઉમેદવાર એવા ચોથા પ્રતિવાદી એકમાત્ર પાત્ર ઉમેદવાર હતા.

તેનાથી નારાજ વર્તમાન અપીલકર્તાએ કેન્દ્રીય વહીવટી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ O.A.૬૦૬/૯૮ દાખલ કરીને ચોથા પ્રતિવાદીની પસંદગીને પડકાર્યો હતો.પસંદગી પ્રક્રિયાને રદ કરવા માટે અન્ય બાબતોની સાથે વિનંતી કરવી અને વિભાગને ગુણદોષ પર અન્ય લોકો સાથે અરજદારની અરજી પર વિચાર કરવા

નિર્દેશ આપવો.વિદ્વતાપૂર્ણ ટ્રિબ્યુનલે એક વચગાળાનો આદેશ પસાર કર્યો હતો કે કરવામાં આવેલી કોઈપણ નિમણૂક O. A. ના અંતિમ પરિણામને આધિન રહેશે. ઉપરોક્ત વચગાળાના આદેશને અનુસરીને વિભાગે ૧૫.૧.૧૯૯૯ પર પ્રતિવાદી નંબર ૪ની તરફેણમાં નિમણૂકનો પત્ર બહાર પાડ્યો હતો, જેમાં એ બાબત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો કે નિમણૂક O. A. ના અંતિમ પરિણામને આધિન છે. ત્યારબાદ, ૬.૮.૧૯૯૯ ના આદેશ દ્વારા, ટ્રિબ્યુનલ!ઓ. એ. ને મંજૂરી આપી અને પ્રતિવાદી વિભાગને નવેસરથી પસંદગી પ્રક્રિયા હાથ ધરવા અને રોજગાર વિનિમય અને અપીલકર્તાની અરજી સહિત ૯.૯.૯૮ ની જાહેર સૂચના અનુસાર અરજીઓ સબમિટ કરનારા ઉમેદવારો બંને પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલી તમામ અરજીઓને યોગ્યતા પર વિચારણા કરવાના નિર્દેશ સાથે પ્રશ્નમાં સંપૂર્ણ પસંદગી પ્રક્રિયાને રદ કરી.

પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી ટ્રિબ્યુનલે ચુકાદો આપ્યો છે કે મૂળ પસંદગી ફાઈલના રેકૉર્ડની તપાસ કર્યા પછી, જે સાત ઉમેદવારોની વિચારણા કરવામાં આવી રહી હતી, તેમાંથી છ ઉમેદવારોએ તમામ જરૂરી દસ્તાવેજો રજૂ કર્યા ન હતા અને તેમને ગેરલાયક ઠેરવવામાં આવ્યા હતા.ટ્રિબ્યુનલને એવું પણ જાણવા મળ્યું હતું કે પસંદગી સમિતિએ માત્ર ચોથા પ્રતિવાદીના કેસની જ વિચારણા કરી હતી, જેમની ઉમેદવારી સમિતિ અનુસાર તમામ બાબતોમાં પૂર્ણ હતી અને ત્યારબાદ તેમની પસંદગી કરવામાં આવી હતી.વિભાગનો તર્ક એ હતો કે જાહેર જાહેરનામું બહાર પાડવું ખોટું હતું કારણ કે ડિરેક્ટર જનરલ, પોસ્ટ્સનો પરિપત્ર, જેમાં રોજગાર વિનિમય માંથી એક સાથે નામ બોલાવવાની અને જાહેર જાહેરનામું

બહાર પાડવાની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી, તે એવા કિસ્સાઓમાં લાગુ પડતી ન હતી કે જ્યાં પસંદગી પ્રક્રિયા પહેલેથી જ હાથ ધરવામાં આવી હતી અને તેથી જાહેર સૂચના અનુસાર અરજી કરનારા છ ઉમેદવારોને ગેરલાયક ઠેરવવામાં આવ્યા હતા.ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા વિભાગના વલણને નકારી કાઢવામાં આવ્યું હતું અને અમારા મતે તે સાચું છે.ટ્રિબ્યુનલનો મત હતો કે વિભાગ સમક્ષ પસંદગીનું કોઈ તત્વ નથી કારણ કે એકમાત્ર ઉમેદવાર ચોથા પ્રતિવાદી તરીકે ગણવામાં આવવાનો બાકી છે.આ તર્ક પર, ટ્રિબ્યુનલે ચોથા પ્રતિવાદીની પસંદગી અને નિમણૂકને રદ કરી દીધી.અમે ટ્રિબ્યુનલના મંતવ્યોને સંપૂર્ણ રીતે સ્વીકારીએ છીએ.

ટ્રિબ્યુનલના નિર્દેશના પાલનમાં ચોથા પ્રતિવાદીની નિમણૂક ૩.૫.૨૦૦૦ પર સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી.૧૫.૫.૨૦૦૦ પર નવી પસંદગી યોજવામાં આવી હતી જેમાં કુલ સંખ્યા:૧૩ ઉમેદવારોની અરજી, જેમાં ચોથા પ્રતિવાદી સહિત રોજગાર વિનિમય દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલી પ્રાયોજિત સૂચિ અનુસાર કરવામાં આવેલી અરજી અને ૯.૯.૯૮ ની જાહેર સૂચના અનુસાર કરવામાં આવેલી અરજીઓનો સમાવેશ થાય છે, તેના પર વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો.તે પસંદગીમાં વર્તમાન અપીલકર્તા અરુણ કુમાર નાયકની પસંદગી કરવામાં આવી હતી અને ચોથા પ્રતિવાદીની પસંદગી કરવામાં આવી ન હતી.આ દર્શાવે છે કે ચોથો પ્રતિવાદી તે સમયે પણ પાત્ર ન હતો જ્યારે તેના કેસ પર પસંદગી સમિતિ દ્વારા પ્રથમ વખત ૧૫.૧૦.૧૯૯૮ પર વિચારણા કરવામાં આવી હતી અને નિમણૂક માટે ભલામણ કરવામાં આવી હતી.જો કે, ૨૦૦૦ના OJC નંબર

૬૧૨૨માં વિવાદિત આદેશ દ્વારા ઉચ્ચ અદાલતે ટ્રિબ્યુનલના ૬.૮.૯૯ તારીખના આદેશને રદ કર્યો છે અને ચોથા પ્રતિવાદીની નિમણૂકની પુષ્ટિ કરી છે.

આ કોર્ટે ૨૮.૩.૨૦૦૩ પર નોટિસ જારી કરી હતી અને હાઈકોર્ટના આદેશ પર રોક લગાવી દેવામાં આવી હતી.એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે આ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા સ્ટે ઓર્ડરને ધ્યાનમાં રાખીને અપીલકર્તા હજુ પણ આ પદ પર ચાલુ છે.ઉચ્ચ અદાલતે ભારત સંઘ વિરુદ્ધ એન. હરગોપાલ, [૧૯૮૭] ૩ એસ. સી. સી. ૩૦૮માં આ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખીને ટ્રિબ્યુનલના તર્કને ખલેલ પહોંચાડી હતી, જેમાં એવું માનવામાં આવ્યું છે કે પસંદગીના ક્ષેત્રનો આનંદ માણી રહેલી સરકારી સૂચનાઓ પ્રથમ વખત રોજગાર વિનિમય દ્વારા પ્રાયોજિત ઉમેદવારો સુધી મર્યાદિત હોવી જોઈએ, અને તેને બંધારણની કલમ ૧૪ અને ૧૬નું ઉલ્લંઘન ન કરતી હોવાનું સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું.ઉચ્ચ અદાલતે દિલ્હી વિકાસ બાગાયત કર્મચારી સંઘ વિરુદ્ધ દિલ્હી વહીવટીતંત્ર, દિલ્હી [૧૯૯૨] ૪ એસ. સી. સી. ૯૯ના કેસમાં પણ આ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે, જ્યાં આ અદાલતે ગેરરીતિઓ અટકાવવાની પદ્ધતિ તરીકે રોજગાર વિનિમય દ્વારા ભરતીને મંજૂરી આપી હતી.આ અદાલતના અનુગામી નિર્ણયો એક્સાઈઝ સુપ્રિટેન્ડન્ટમાં આપવામાં આવ્યા હતા.મલ્કાપટ્ટનમ વિ. કે. બી. એન. વિશ્વેશ્વરા રાવ, [૧૯૯૬] ૬ એસ. સી. સી. ૨૧૬, જેમાં હરગોપાલ (ઉપરોક્ત) પર વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તેને પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવ્યો હતો, તેને ઉચ્ચ ન્યાયાલયની ખંડપીઠે રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ

ઉચ્ચ અદાલતે અવલોકન કરીને તેને રદ કરી દીધું હતું કે તે તે કેસની વિશેષ હકીકતોના આધારે અલગ પાડી શકાય તેવું છે.

વિશ્વેશ્વર ૨/૫ (ઉપરોક્ત) માં આ અદાલતની ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે હરગોપાલ (ઉપરોક્ત) ને ધ્યાનમાં લીધા પછી ફરિયાદ ૬ માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:—

" સંબંધિત દલીલોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો મત છે કે પ્રતિવાદીઓની દલીલ વધુ સ્વીકાર્ય છે જે ન્યાયી રમત, ન્યાય અને સમાન તકના સિદ્ધાંતો સાથે સુસંગત હશે.તે સામાન્ય જ્ઞાન છે કે ઘણા ઉમેદવાર નામો પ્રાયોજિત કરવામાં અસમર્થ હોય છે, તેમ છતાં તેમના નામ ક્યાં તો નોંધાયેલા હોય છે અથવા રોજગાર વિનિમયમાં નોંધણીની રાહ જોતા હોય છે, પરિણામે પસંદગીની પસંદગી માત્ર એવા ઉમેદવારો સુધી મર્યાદિત હોય છે જેમના નામ રોજગાર વિનિમય દ્વારા પ્રાયોજિત થાય છે.આ સંજોગોમાં, ઘણા લાયક ઉમેદવાર રાજ્ય હેઠળની પોસ્ટ પર નિમણૂક માટે વિચારણા કરવાના અધિકારથી વંચિત રહે છે.વધુ સારો મત એ દેખાય છે કે માંગણી કરનાર સત્તાધિકારી/સંસ્થા માટે રોજગાર વિનિમયની જાણ કરવી ફરજિયાત હોવી જોઈએ, અને રોજગાર વિનિમયએ માંગણી મુજબ વરિષ્ઠતા અને આરક્ષણ અનુસાર કડક રીતે પસંદગી માટે માંગણી કરનાર વિભાગોમાં ઉમેદવારોના નામોને પ્રાયોજિત કરવા જોઈએ.વધુમાં, યોગ્ય વિભાગ અથવા ઉપક્રમ અથવા સંસ્થાએ વ્યાપક પ્રસાર ધરાવતા અખબારોમાં

પ્રકાશન દ્વારા નામોની માંગણી કરવી જોઈએ અને તેમના કાર્યાલય નોટિસ બોર્ડ પર પણ પ્રદર્શિત કરવું જોઈએ અથવા રેડિયો, ટેલિવિઝન અને રોજગાર સમાચાર બુલેટિન પર જાહેરાત કરવી જોઈએ, અને પછી અરજી કરનારા તમામ ઉમેદવારોના કિસ્સાઓ પર વિચાર કરવો જોઈએ.જો આ પ્રક્રિયા અપનાવવામાં આવે તો નિષ્પક્ષ રમતને ટેકો મળશે.રોજગારની બાબતમાં તકની સમાનતા તમામ પાત્ર લોકો માટે ઉપલબ્ધ રહેશે.ઉમેદવાર " .

તેથી, વિશ્વેશ્વરા રાવ (ઉપરોક્ત) માં આ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે રોજગાર વિનિમય ને ખાલી જગ્યા અને રોજગાર વિનિમય માંથી પ્રાયોજિત ઉમેદવારોની જાણ કરવી ફરજિયાત છે.આ અદાલતે એવું પણ માન્યું હતું કે નિષ્પક્ષતા, ન્યાય અને સમાન તકના સિદ્ધાંત ઉપરાંત અને સુસંગતતા સાથે, યોગ્ય વિભાગ અથવા સંસ્થાએ પણ વ્યાપક પ્રસાર ધરાવતા અખબારોમાં પ્રકાશન દ્વારા નામો માંગવા જોઈએ.રેડિયો, ટેલિવિઝન અને રોજગાર સમાચાર બુલેટિન પર જાહેરાત કરો અને અરજી કરનારા તમામ ઉમેદવારોને ધ્યાનમાં લો.આ દ્રષ્ટિકોણ રોજગારની બાબતમાં તમામ પાત્ર ઉમેદવારોને સમાન તક આપવા માટે લેવામાં આવ્યો હતો.આવી દિશા પાછળનો તર્ક પણ મજબૂત જાહેર નીતિ સાથે સુસંગત છે જે અખબારો, રેડિયો, ટેલિવિઝન અને રોજગાર સમાચાર બુલેટિનમાં વ્યાપક પ્રકાશન દ્વારા ખાલી જગ્યાની સૂચનાની તકને વિસ્તૃત કરે છે, વધુ સારી લાયકાત ધરાવતા વધુ સારા ઉમેદવારોને આકર્ષે છે, જેથી પર્યાપ્ત પસંદગીઓ

ઉપલબ્ધ થાય છે અને જાહેર હિતને વધુ સારી રીતે આધિન કરવા માટે શ્રેષ્ઠ ઉમેદવારોની પસંદગી અને નિમણૂક કરવામાં આવશે.

અરુણ તિવારી વિરુદ્ધ જિલ્લા મનસ્વી શિક્ષક સંઘ, [૧૯૯૮] ૨ એસ. સી. સી. ૩૩૨, જેમાં સમયબદ્ધ યોજના (ઓપરેશન બ્લોકબોર્ડ) હેઠળ સહાયક શિક્ષકોની આશરે ૭૦૦૦ જગ્યાઓ ભરવા માટે, વૈધાનિક નિયમોમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો અને પસંદગી બોર્ડને સામેલ કર્યા વિના જિલ્લા રોજગાર કચેરીઓમાંથી ઉમેદવારોને બોલાવીને જિલ્લા મુજબ ખાલી જગ્યાઓ ભરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો, આ અદાલતના બે ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે ચુકાદો આપ્યો હતો કે જરૂરિયાતને ધ્યાનમાં રાખીને આપેલ તથ્યોમાં અપનાવવામાં આવેલી પદ્ધતિ અયોગ્ય નથી. જોકે વિશ્વેશ્વરા રાવ (સુપ્રા) નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ અરુણ તિવારી (સુપ્રા) માં પણ તેનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો ન હતો. હરગોપાલ (સુપ્રા), દિલ્લી ડેવલપમેન્ટ હોર્ટિકલ્ચર એમ્પ્લોયઝ યુનિયન (સુપ્રા) અને વિશ્વેશ્વરા રાવ (સુપ્રા) ને ધ્યાનમાં લીધા પછી આ અદાલતના બે ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે ફક્ત ૨૦માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:—

" આગામી વિવાદ જાહેરાતને બદલે રોજગાર બજારોમાંથી અરજીઓ આમંત્રિત કરવા સાથે સંબંધિત છે. સમયબદ્ધ યોજનાની જરૂરિયાતોને ધ્યાનમાં રાખીને આ પ્રક્રિયાનો આશરો લેવામાં આવ્યો છે. મૂળ અરજદારોએ દલીલ કરી હતી કે જો પદોની જાહેરાત કરવામાં આવી હોત, તો તેમના જેવા અન્ય ઘણા લોકો અરજી કરી શક્યા હોત. જોકે, ફરિયાદ કરનારા મૂળ અરજદારો પાસે આ પદ માટે જરૂરી લાયકાત નથી. જ્યાં સુધી

આપણે રેકૉર્ડ પરથી જોઈ શકીએ છીએ, જરૂરી લાયકાત ધરાવતા કોઈએ ફરિયાદ કરી નથી કે તેમને અરજી કરવાથી રોકવામાં આવ્યા હતા કારણ કે જાહેરાત જારી કરવામાં આવી ન હતી.વધુ મહત્વની વાત એ છે કે, પસંદગી અને નિમણૂકની ઝડપી પ્રક્રિયાની જરૂર હોય તેવા વિશેષ સંજોગોમાં, ૧૯૯૩ માટે જ રોજગાર વિનિમય દ્વારા અરજીઓ મંગાવવામાં આવી હતી.આ સંદર્ભમાં અપનાવવામાં આવેલી વિશેષ પ્રક્રિયા અયોગ્ય નથી.

તેથી, અરુણ તિવારી (ઉપરોક્ત) માં આ અદાલતનો નિર્ણય તે કેસની હકીકતો પર આધારિત છે, એટલે કે સમયબદ્ધ યોજના અને સેવાની અનિવાર્યતા.તેના હેઠળ કોઈ કાયદો ઘડવામાં આવ્યો નથી.પરંતુ વિશ્વેશ્વરા રાવ (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં આ અદાલતની ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે કાયદો ઘડ્યો છે અને તે હજુ પણ અમલમાં છે.

હજી એક બીજું કારણ છે જેના માટે હાઈકોર્ટના આદેશને ટકાવી શકાતો નથી.૯.૯.૯૮ તારીખની સૂચનામાં પદો માટે ST સમુદાયના ઈચ્છુક ઉમેદવારો પાસેથી અરજીઓ મંગાવવામાં આવી હતી.જાહેરાતમાં એવું પણ નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે જો અનુસૂચિત જનજાતિ સમુદાયના ઓછામાં ઓછા ત્રણ પાત્ર ઉમેદવાર તેમની ઉમેદવારી રજૂ નહીં કરે, તો પ્રશ્નમાં ખાલી જગ્યા અનામત ગણવામાં આવશે અને અન્ય અનામત સમુદાયોના ઉમેદવારોને રજૂ કરવામાં આવશે.અપીલકર્તા ઓ. બી. સી. નો છે. એ સાચું છે કે, ચોથો પ્રતિવાદી સામાન્ય શ્રેણીનો છે.અન્યથા પણ, અન્ય અનામત વર્ગ જેવા કે ઓ. બી. સી.

અને એસ. સી. સમુદાયના ઉમેદવારોની ઉપલબ્ધતા હોવા છતાં તેમની પસંદગી થઈ શકી ન હોત.

વનનાબૂદીના કારણોસર, ૨૦૦૦ના OJC No.૬૧૨૨ માં પસાર કરાયેલ ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો વિવાદિત ૧૩.૦૨.૨૦૦૩ હુકમ આથી રદ કરવામાં આવે છે.અપીલની મંજૂરી છે.ચોથા પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરાયેલી રિટ પિટિશન ફગાવી દેવામાં આવી છે.

કોઈ ખર્ચ નહીં.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.